

Metod, jak se dopracovat k analýze celkové úspěšnosti muzeí, je jistě ještě řada. Uvedme ještě například zhodnocení výsledků vnitřních i vnějších kontrol, auditů a různě zaměřených speciálních analýz. Je třeba ale zdůraznit, že celkové hodnocení muzea by mělo být vždy založeno na kombinaci několika nástrojů a už vůbec by nemělo spočívat v konstatování subjektivních dojmů.

DOPORUČENÁ LITERATURA

- ARMSTRONG, M. a kol. *Jak být ještě lepším manažerem*. Praha, 1995.
- BLACK, S. *Nejúčinnější propagace – Public relations*. Praha, 1994.
- DRUCKER, P. F. *Řízení neziskových organizací (Praxe a principy)*. Praha, 1994.
- DRUCKER, P. F. *Výzvy managementu pro 21. století*. Praha, 2000.
- FORET, M. *Komunikace s veřejností*. Brno, 1994.
- HANNAGAN, T. J. *Marketing pro neziskový sektor*. Praha, 1996.
- HILGERMANN, R. H. *Cílový management*. Praha, 1996.
- JOHNOVÁ, R. *Marketing kulturního dědictví a umění*. Praha, 2008.
- KESSNER, L. *Marketing a management muzeí a památek*. Praha, 2005.
- KOTLER, P. *Marketing podle Kotlera (Jak vytvářet a ovládnout nové trhy)*. Praha, 2002.
- LESLEY, P. a kol. *Public relations (teorie a praxe)*. Praha, 1995.
- LEDVINOVÁ, H. – PEŠTA, K. *Základy fundraisingu, aneb, Jak získat peníze pro prospěšnou činnost*. Praha, 1996.
- NĚMEC, P. *Public relations. Praxe komunikace s veřejností*. Praha, 1996.
- REKTOŘÍK, J. a kol. *Organizace neziskového sektoru. Základy ekonomiky, teorie a řízení*. Praha, 2001.
- VEBER, J. a kol. *Management (Základy – moderní manažerské přístupy – výkonnost a prosperita)*. 2. uprav. vyd. Praha, 2009.
- VYSEKALOVÁ, J. – MIKEŠ, J. *Reklama. Jak dělat reklamu*. 2. vyd. Praha, 2007.

12/ BEZPEČNOSTNÍ MANAGEMENT KULTURNÍCH INSTITUCÍ

Pavel Jirásek

ÚVOD

Sbírkotvorné instituce mají v oblasti bezpečnosti jasná specifikata. Platí pro ně, jako pro každé jiné, obecně platné předpisy z oblasti požární ochrany, bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, ochrany osobních dat atd. Čím se ale od ostatních institucí liší, je jejich základní poslání – ochrana, uchování, zpřístupňování a další využívání kulturního dědictví, tedy muzejních sbírek, příp. historických budov a jejich interiérů, kde jsou sbírky vystavovány nebo dlouhodobě uchovávány. Povinnosti pro dlouhodobé uchování kulturního dědictví jsou reflektovány jednak ve speciálních zákonných normách¹ (ty základní) a dále v metodických pokynech a doporučeních² (právě ty specifické). Významnou oporu nachází dlouhodobé uchování kulturního dědictví i v normách mezinárodních.³

ZÁKLADNÍ POJMY A POSTUPY

Bezpečnostní management je souhrn všech řídicích nástrojů, opatření a procedur ovlivňující úroveň bezpečnosti muzea. Pro zjednodušení je v textu dále použit pouze jednotný termín **muzeum**⁴

¹ Především zákon č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy a o změně některých dalších zákonů, vyhláška 275/2000 Sb., kterou se provádí zákon č. 122/2000 Sb. a zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči.

² Metodický pokyn č. j. 53/2001 MK ČR k zajišťování správy, evidence a ochrany sbírek v muzeích a galeriích zřizovaných Českou republikou nebo územními samosprávnými celky (krají, obcemi), Metodický pokyn č. j. 14 725/2004 Ministerstva kultury ČR k tvorbě plánů prevence a ochrany v muzeích a galeriích.

³ UNESCO Convention for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict, Hague 1954; UNESCO Convention on the Means of Prohibiting and Preventing the Illicit Import, Export and Transfer of Ownership of Cultural Property, Paris 1970; European Convention for the Protection of the Archeological Heritage, Malta 1992; Convention for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict, The Hague, 1954 (I. and II. protocol); UNESCO Convention for the Protection of the World Cultural and Natural Heritage, Paris 1972; Convention for the Protection of the Architectural Heritage, Granada 1985; UNIDROIT Convention on Stolen or Illegally Exported Cultural Objects, Roma 1995; Recommendation of the Council of Ministers of the Council of Europe (96)6 of 19th June 1996 on the Protection of the Cultural Heritage Against Illegal Acts.

⁴ Zákon č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy a o změně některých dalších zákonů, § 2, odst. 3.

(i pro galerie, muzea umění, kunsthalle, příp. jiné instituce muzejního typu). Prostřednictvím bezpečnostního managementu zajišťujeme jednu ze základních úloh muzea – ochranu a uchování kulturního dědictví a to při plnění všech dalších základních funkcí muzea. Prostředkem k uplatnění všech pravidel bezpečnostního managementu je **bezpečnostní systém muzea**, který je souhrnem všech technických prostředků a organizačních opatření, jejichž cílem je zajištění bezpečnosti muzea na požadované úrovni. **Bezpečnost muzea** je okamžitá hodnota schopnosti muzea k plnění jedné z jeho základních funkcí, tj. ochrany zaměstnanců, návštěvníků, sbírek muzejní povahy, ostatního movitého i nemovitého majetku a své dobré pověsti.

Prvotní a nejdůležitější součástí budování bezpečnostního systému muzea je definování **bezpečnostní politiky muzea**. Ta určuje co, proč a především proti jakým hrozbám je třeba muzeum chránit. Tyto hrozby musíme nejprve poznat, tzn., že musíme provést jejich analýzu, tedy **analýzu rizik**. Analýza rizik nám určuje pravděpodobnost výskytu těchto hrozeb a stupeň jejich nebezpečnosti, tedy jak moc ohrožují plnění základních funkcí muzea. Analýza rizik je procesem, při kterém identifikujeme míru a četnost každého ohrožení organizace (jejich zaměstnanců, návštěvníků, sbírek muzejní povahy, ostatního movitého, nemovitého i nehmotného majetku a pověsti organizace). Při hodnocení analýzy rizik je třeba vzít v úvahu také existující nástroje, které omezují dopad a výskyt hrozby, kterými muzeum disponuje (např. pro případ požáru použitý stavební materiál, existenci funkční elektrické zabezpečovací signalizace, trvalé připojení na pult centralizované ochrany Hasičského záchranného sboru nebo jiných intervenčních jednotek atd.). Jejich interpretace a číselné vyjádření je samozřejmě subjektivní, nicméně pro jednoduchou analýzu postačující.

Určení výše rizika pro každé ohrožení organizace lze pak vyjádřit např. v pěti stupních:

- a) zanedbatelné;
- b) přijatelné;
- c) přijatelné s výhradami;
- d) téměř nepřijatelné;
- e) nepřijatelné.

Příklady hodnocení rizik (jednoduché analýzy rizik) jsou uvedeny v následující tabulce:

Popis hrozby	Pravděpodobnost výskytu	Opatření předcházející výskytu problému	Opatření ke snížení důsledku v případě výskytu problému	Posouzení závažnosti dopadu výskytu hrozby (1-5)	Výše rizika	Posouzení účinnosti nástrojů navržených pro eliminaci (1-5)
Požár						
Možné vznícení chemických konzervačních látek používaných v laboratořích	3	Pravidelná a důsledná kontrola používání a skladování těchto prostředků, v prostorách instalována elektrická požární signalizace	V prostorách instalován stabilní hasicí zařízení s okamžitou reakcí v případě detekce z elektrické požární signalizace	5	3	4
Krádež vzloupáním						
Možnost vzloupání okny v přízemí	3	Instalované venkovní kamery a osvětlení budovy	Instalovaná elektrická zabezpečovací signalizace ve vhodné kombinaci s vnitřními mřížemi na oknech	3	3	4
Poškození vodou						
Zaplavení suterénních provozů	2	Instalovaná čidla, signalizující výskyt vody již v počátku možného zaplavení, veškeré přístroje umístěny na betonových soklech v dostatečné výši nad podlahou	Možnost okamžitého zapojení čerpadel, zajištění odvodu vody potrubím do bezpečné vzdálenosti mimo budovu	4	2	4

Vyhodnocovací matice analýzy rizik je uvedena v následující tabulce:

Hodnota rizika Kategorie	1	2	3	4	5
Pravděpodobnost výskytu hrozby	Velmi nízká	Nízká	Střední	Vysoká	Hraničící s jistotou
Závažnost dopadu hrozby na Projekt	Zanedbatelná	Nízká	Střední	Velmi významná	Katastrofální
Výše rizika	1–4	5–9	10–15	16–20	20–25
Interpretace výše rizika	Zanedbatelné	Přijatelné	Přijatelné s výhradami	Téměř nepřijatelné	Nepřijatelné
Nástroje na eliminaci výskytu a dopadu hrozby	Minimální	Nízké	Střední	Velmi významné	Maximálně účinné
Hodnota nástrojů na eliminaci výskytu a dopadu hrozby	1	2	3	4	5

Pokud je hodnota nástrojů na eliminaci výskytu a dopadu hrozby nejméně shodná nebo vyšší než výše rizika, můžeme být klidnější. Při hodnocení analýzy rizik se vždy doporučuje spolupracovat s profesionály z dané oblasti (Hasičský záchranný sbor, Policie ČR, profesionální agentury).

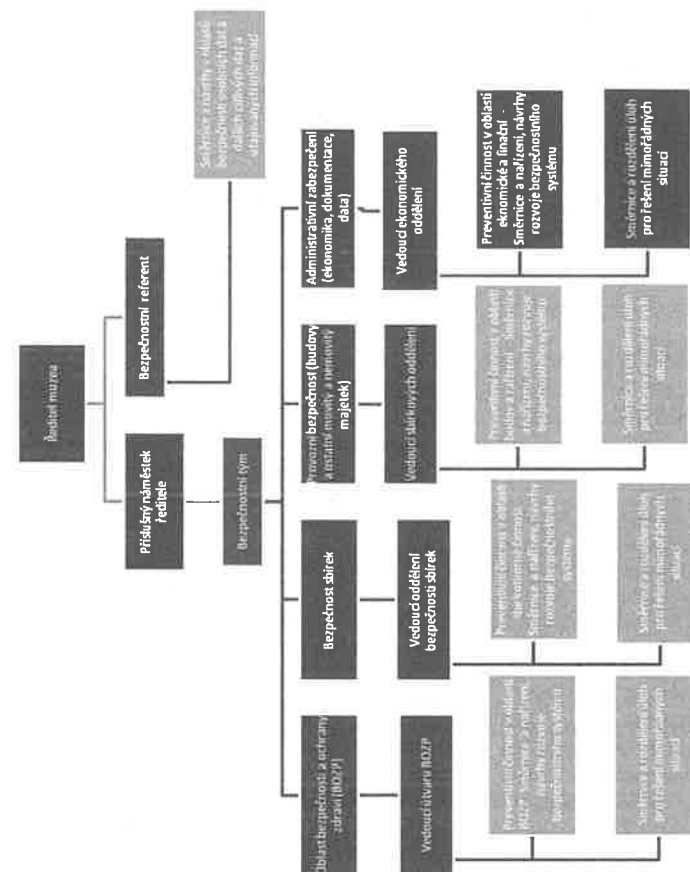
Po zpracování analýzy rizik následuje vypracování **plánu ochrany muzea**, tedy souhrnu a časové návaznosti jednotlivých činností, směřujících ke zvýšení odolnosti organizace proti hrozbám, tzn. snížením rizik na požadovanou (akceptovatelnou) úroveň s určením priorit řešení. Tento plán by měl být v písemné podobě od-souhlasen vedením muzea.

Jako prioritní a bez zbytečné prodlevy je třeba v plánu přijmout opatření k okamžité eliminaci nejzávažnějších rizik. Způsoby řešení sofistikovaných problémů není nutné vymýšlet. To lépe dovedou odborníci z dané oblasti nebo specializované firmy. Důležitější je pro muzejníka problém pojmenovat a dodavateli přesně určit naši představu optimálního nebo alespoň vyhovujícího stavu ochrany před daným konkrétním ohrožením (většinou sbírkového předmětu).

Nedílnou součástí a prvotním krokem při budování bezpečnostního systému je určení osobní odpovědnosti každého pracovníka muzea a to jak při řešení mimořádných událostí a živelních pohrom, tak i při běžném provozu muzea. Řízení muzea při ohrožení velkého

rozsahu by měl převzít bezpečnostní tým, složený z odborných pracovníků, kteří svou profesí mají k záchranným pracím, ať již sbírkového fondu a ostatního majetku nebo lidí, nejbližší.

Možná organizační struktura bezpečnostního týmu je uvedena níže:

Bezpečnostní tým může fungovat ve stejném složení i v „době míru“ (v normálním provozu muzea) jako poradní orgán ředitele pro budování bezpečnostního systému.

Prostředky realizace plánu ochrany muzea (budování bezpečnostního systému za účelem snižování rizik)

Ochrana muzea je zajišťována celou řadou prostředků. Základní prostředky ochrany jsou uvedeny v této části bez ohledu pořadí důležitosti.

A) Vlastní předpisy a směrnice muzea

Předpisy a směrnice týkající se ochrany a bezpečnosti muzea se týkají zejména:

- a) Požární ochrany;⁵
- b) Ochrany před nezákonnou činností, zejména před krádežemi;
- c) Ochrany před následky živelních pohrom a rozsáhlých havárií;⁶
- d) Ochrany před následky poruch technických systémů.

Veškeré předpisy a směrnice je nutné neustále udržovat aktuální, zejména spojení na odpovědné osoby a zásahové jednotky.

B) Strážní a dozorcí služba

Strážní a dozorcí služba probíhá v muzeích 24 hodin denně, a to jak přítomností strážných a dozorců přímo v objektu (většinou v otevírací době muzea), tak i nepřetržitým monitorováním z místa trvalé obsluhy, které nutně nemusí být v budově muzea. Zásadou je, že prostory, kde jsou uloženy sbírkové předměty, musí být monito-

⁵ Obsah povinné dokumentace požární ochrany upravuje zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně ve znění pozdějších úprav a související předpisy, Vyhláška Ministerstva vnitra č. 246/2001 Sb., o požární prevenci, Vyhláška o technických podmínkách požární ochrany staveb č. 23/2008 Sb., Vyhláška, kterou se stanoví podmínky požární bezpečnosti při svařování... č. 87/2000 Sb., Vyhláška, kterou se stanoví technické podmínky požárních dveří č. 202/1999 Sb., Vyhláška o technických podmínkách věcných prostředků PO č. 255/1999 Sb. ve znění nařízení vlády č. 352/2000 Sb.

⁶ Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění zákona č. 320/2002 Sb. a č. 127/2005 Sb., Vyhláška č. 246/2001 Sb., o stanovení podmínek požární bezpečnosti a výkonu státního požárního dozoru (vyhláška o požární prevenci), Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění zákonů č. 320/2002 Sb. a č. 20/2004 Sb., Zákon č. 238/2000 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů ve znění pozdějších úprav, Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů ve znění pozdějších úprav, Zákon č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých souvisejících zákonů, Vyhláška č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva, Vyhláška Ministerstva životního prostředí ČR č. 236/2002 o způsobu a rozsahu zpracování návrhu a stanovování záplavových území.

rovány (pod fyzickou nebo elektronickou ochranou) 24 hodin denně. Činnost strážní a dozorcí služby upravuje vlastní směrnice, vydaná organizací (a to i v případě, kdy tuto službu zajišťuje externí dodavatel – bezpečnostní agentura). Součástí této směrnice musí být zejména povinnost podpisem stvrzeného předání služby a prostor s identifikací případných závad.

C) Mechanické zábrany

Mechanické zábrany tvoří základní a přirozenou ochranu sbírkových předmětů. Tyto zábrany se dělí na vnější a vnitřní (míněno ochranou perimetru dotčených prostor). Mezi vnější mechanické zábrany patří stavební konstrukce s vyšší odolností, mříže, bezpečnostní dveře s odolnými zárubněmi, zámky a kování, bezpečnostní fólie nebo bezpečnostní skla v oknech apod. K vnitřním můžeme počítat např. odolné vitríny, trezory, trezorové místnosti, bezpečnostní dveře apod. V případě požární ochrany se jedná o nehořlavé materiály stavebních konstrukcí i výstavního a úložného fondu, požární dveře, požáru odolné příčky, protipožární povrchové úpravy.

D) Elektrická zabezpečovací signalizace

Elektrická zabezpečovací signalizace (dále jen EZS) je komplexem technických prostředků, které řeší ochranu objektu proti neoprávněnému vstupu nepovolaných osob. Včasnou signalizací do místa obsluhy tak eliminují rozsah materiálních a jiných škod. Systém se skládá ze zabezpečovací ústředny, ovládací klávesnice pro aktivaci a deaktivaci systému, z detektorů a z koncového zařízení, které uvědomí uživatele nebo zásahové jednotky o narušení objektu. Detektory slouží k identifikaci narušení objektu. Pracují na různých principech – sledují infračervené záření pohybujícího se objektu vůči pozadí, detekují změny v odrazu mikrovlnného záření, využívají magnetických vlastností, snímají zvuk tříštění skla, reagují na tlakovou vlnu, otřesy atd. Podle způsobu použití se v muzeích a galeriích dělí na detektory prostorové, plášťové a předmětové ochrany. Prakticky všechny detektory jsou dnes již vybaveny složitou elektronikou, která zajistí dokonalé zpracování procesu detekce a umožní prakticky eliminovat falešné poplachy. Informace, která vznikne na výstupu detektoru, je přivedena na vstup ústředny zabezpečovacího systému, která zajistí zpracování informací a následnou aktivaci výstupních obvodů. Poplachový výstup je pak přenesen na další periferní zařízení. Komunikace obsluhy s ústřednou zprostředkovává ovládací klávesnice. Ta umožní po zadání vstupního kódu aktivovat zabezpečovací systém nebo jeho části. Systém EZS může být instalován buď jako samostatná aplikace nebo jako součást dalších systémů v rámci integrace – např. systému elektronické kontroly vstupu či kamerového systému. Objekt vybavený EZS může být zapojen do

sítě pultu centralizované ochrany, kdy je objekt střežen z místa s trvalou obsluhou. Jako koncová zařízení v muzeích a galeriích se používají zejména komunikační systémy propojené s pultem centralizované ochrany Policie ČR,⁷ příp. městské policie nebo v ojedinělých případech i soukromé bezpečnostní agentury. Pro vybrané instalované komponenty EZS v muzeích a galeriích se doporučuje použití výrobků spadajících do stupně 3, vydaného certifikovanou zkušebnou.

E) Uzavřený televizní okruh (kamerový systém)

Uzavřený televizní okruh (dále CCTV) je systém, který umožňuje sledování dění v zájmových zónách střeženého prostoru z dohlížečícího centra. Pomocí vhodně rozmístěných kamer lze úspěšně identifikovat osoby, vozidla a jiné objekty, pohybující se ve snímané scéně. Mimo sledování záběrů v reálném čase je nezbytnou součástí CCTV záznamové zařízení pro archivaci a následné přehrávání zaznamenaných událostí. Systémy lze využít nejen jako součást bezpečnostních aplikací, ale také při sledování počtu a chování návštěvníků, manipulaci se sbírkovými předměty atd. Základním stavebním prvkem, který výrazně ovlivní kvalitu celého systému je kamera. Ta může být černobílá nebo barevná. Součástí kamery je vhodný objektiv, kterým lze nastavit požadovanou šířku záběru a tím i velikost scény – tedy zda nás zajímá přehled situace nebo detail. Kromě volby vhodného motivu jsou určujícím parametrem pro kvalitní záběr světelné podmínky na snímané scéně. Jím je nutné přizpůsobit výběr kombinace kamery a objektivu. Proto moderní kamery umožňují komunikaci s objektivem a mnohá základní a provozní nastavení parametrů kamery. Pokud je intenzita světla v daném místě nízká, je nutné přistoupit k nasvícení scény. To lze provést buď běžným zdrojem bílého světla, nebo infračerveným reflektorem. Pro sledování většího počtu kamer na monitorech se využívají přepínače signálů, případně videomatrice. Archivaci snímků z kamer lze zajistit záznamem na pomaloběžný videorekordér. Současný trend však směřuje k digitalizaci záznamů z kamer a jejich ukládání na paměťová média. Tento způsob umožňuje současné prohlížení v reálném čase, záznam i přehrávání archivovaných snímků. Usnadňuje práci při archivaci, vyhledávání v záznamech a jejich dalším zpracování a exportu.

F) Elektronická kontrola vstupu

Elektronická kontrola vstupu (dále jen EKV) má v muzeích a galeriích své uplatnění hlavně pro autorizaci vstupu do depozitářů a trezorových místností. Autorizovaným osobám umožní po identifi-

⁷ Monitorování objektu pomocí jeho připojení na Pult centralizované ochrany PČR bývá upraveno smlouvou o připojení mezi PČR a organizací.

kaci přístup do příslušných prostor. Osobám neautorizovaným není přístup do těchto částí umožněn. Nejběžnějším prostředkem identifikace, používaným v přístupových systémech, je personální karta, kterou se osoby registrují u čteček. Čtecí zařízení přečte informaci obsaženou na kartě, předá ji řídicí jednotce a ta podle systému přístupových práv rozhodne o vpuštění osoby do střeženého prostoru. V systémech s nejvyššími stupni bezpečnosti se uplatňují tzv. biometrické čtečky, které dokážou identifikovat osoby např. podle otisku prstu, očního pozadí nebo hlasové intonace. Výstupní obvody čteček zajistí po povolení vstupu odblokování mechanické zábrany. Tou může být elektromagnetický zámek dveří, ale i turniket, brána, závo-
ra pro vjezd vozidel a podobně. Řídicí jednotka EKV zajišťuje chod celého systému. V ní je udržována databáze uživatelů, jejich práva vstupu do jednotlivých oblastí objektu, která mohou být definována nejen místně, ale i časově. Všechny vstupy nebo i jen pokusy o vstup jsou s příslušnými časovými údaji uloženy a mohou být využity pro pozdější analýzu.

G) Elektrická požární signalizace

Systém elektrické požární signalizace⁸ (dále jen EPS) je technologickým zařízením, které řeší ochranu objektů, a tím i sbírkových předmětů v nich uložených, před ničivými účinky požáru jeho včasnou identifikací a lokalizací. Skládá se z detektorů, vyhodnocovací ústředny a z koncového zařízení, které informuje uživatele nebo Hasičský záchranný sbor ČR (dále jen HZS) o vzniku požáru. Automatické hlásiče požáru (detektory) pracují na různých fyzikálních principech – vyhodnocují optické, ionizační nebo teplotní parametry prostředí, ve kterém jsou umístěny. Jsou konstruovány tak, že umožňují na základě speciálně vyvinutých algoritmů spolehlivě reagovat na všechny typy hořícího materiálu a jejich konstrukce prakticky eliminuje vznik falešných poplachů. Mimo těchto tzv. automatických hlásičů jsou na únikových trasách z objektů používány ruční tlačítkové hlásiče požáru. Jednotlivé hlásiče požáru jsou připojeny do linek a tyto linky jsou napojeny na ústřednu EPS. Ústředna zajišťuje komunikaci s jednotlivými hlásiči požáru a aktivaci výstupních obvodů pro ovládaná koncová zařízení. Na čelním panelu ústředny jsou obsluze nabízeny informace o celkovém stavu systému a případném požáru v objektu s detailní lokalizací. Ovládaná koncová zařízení mohou být sirény, majáky, objektová zařízení pro přenos informací z ústředny EPS na HZS. Dále je možné ovládat požární dveře a požární uzávěry, odpojovat další technologická zařízení, případně dávat informace pro funkci stabilních hasicích zařízení (viz bod 4 tohoto

⁸ Povinnost instalace EPS je pro muzea a galerie upravena Vyhláškou č. 23/2008 Sb., o technických podmínkách požární ochrany staveb.

článku). Na systém EPS je možné navázat systém ozvučení objektu, který v případě požáru a jiných mimořádných událostí slouží jako evakuační rozhlas.

H) Stabilní hasicí zařízení

Stabilní hasicí zařízení (dále jen SHZ) lze rozdělit na část detekční, řídicí a výkonnou. Detekční část zjišťuje přítomnost kouře nebo ohně, řídicí jednotka vyhodnocuje signály detekční části a výkonná provádí lokální hasební zásah. Rychle reaguje, omezuje požár na malý prostor, a při správné instalaci navržené eliminuje možné chyby z titulu lidského faktoru. Dnes již existuje celá řada systémů SHZ, certifikovaná pro použití v ČR. S ohledem na charakter sbírkových předmětů je třeba pečlivě zvážit typ SHZ, zejména pak hasicí médium. Prioritně je volba hasicího média vždy posuzována s ohledem na jeho vliv na lidský organismus. V případě sbírkových předmětů však lze jednoznačně vyloučit ta média a způsob hašení, která by mohla významně poškodit sbírkové předměty (např. chemickou reakcí u nevhodně zvoleného média nebo mechanickým poškozením např. při použití vysokotlakého systému). Dalším významným faktorem volby SHZ je charakter budovy a prostor, kde bude instalován.⁹

I) Měření (a regulace) fyzikálních veličin (teplota, vlhkost, osvětlení, záření)

Současná úroveň měřících (a regulačních) systémů umožňuje kontinuální vyhodnocování prostředí uložení sbírkových předmětů v různě definovaných časových úsecích, tak i vyhodnocování okamžité hodnoty měřené veličiny a signalizaci překročení definovaných mezních hodnot (v případě regulace s okamžitou korekcí). Princip systému je obdobný s EPS nebo EZS (čidlo propojené s ústřednou a vyhodnocovacím pracovištěm). Současná úroveň systémů technicky umožňuje u jednodušších instalací integraci systému měření do EZS.

J) Měření technických veličin (prašnost, únik plynu, zaplavení vodou...)

Měření (zejména krajních) hodnot těchto veličin umožňují speciální čidla. Stejně jako u předchozího je princip systému obdobný EPS nebo EZS (čidlo propojené s ústřednou a vyhodnocovacím pracovištěm) a umožňuje u jednodušších instalací integraci systému měření (čidel překročení mezních veličin) do EZS.

⁹ Viz příspěvek Prof. Jiřího Zelinger, DrSc.: ZELINGER, J. Požární ochrana malých muzeí. In *Sborník z Konference konzervátorů-restaurátorů*. Brno, 2008. ISBN 978-80-96413-49-5.

ZÁVĚR

Vzniku mimořádných situací a živelných katastrof nemůžeme zabránit, ale můžeme významně omezit jejich dopad. Kvalitní a dobře fungující bezpečnostní management muzea předpokládá aktivní zapojení všech jeho pracovníků do budování bezpečnostního systému. Je to neustálý a nikdy nekončící proces, který je ovlivňován mnoha faktory jak vnitřními (ekonomická situace muzea, personální situace, úroveň spolupráce mezi jednotlivými útvary, ...), tak i vnějšími (politická a ekonomická situace státu, poptávka po muzejních komoditách, ochota spolupráce intervenčních jednotek – zejména Policie ČR a Hasičského záchranného sboru, priority zřizovatele muzea...). Pro muzejní pracovníky, kteří většinou nejsou specialisté v oblasti bezpečnostních technologií, je při budování a rozvoji bezpečnostního systému muzea nejdůležitější přesně definovat potřeby v oblasti své pracovní působnosti, tedy co od bezpečnostního systému očekávám, tedy i to, jak by mohl moji práci (plnění mých povinností) ulehčit, ovšem při zachování všech povinností zákonných. Vždy je jednodušší přitom postupovat od jednoduchých (a mnohdy nejúčinnějších řešení) k řešením složitějším.

Dagmar Fialová

DEFINICE MUZEA A VÝVOJ MUZEJNÍCH INSTITUCÍ V ČR

Na počátku nazírání na muzeum jako na instituci, jejíž chod je závislý na vnějších pravidlech, daných právním řádem, a na vnitřní systematice, upravované vnitřními řídicími rozhodnutími, se musíme zastavit u definice muzea, zakotvené v mezinárodním etickém kodexu ICOM a leckdy i v národních etických kodexech a legislativách. Pojmu muzea je věnována výše zvláštní kapitola, a proto si zopakujeme pro úplnost výkladu definici muzea vyhlášenou ICOM a v poznámce pro srovnání přidám jako příklad definici muzea užívanou ve Velké Británii a v USA.¹

„Muzeum je stálá nevýdělečná instituce ve službách společnosti a jejího rozvoje, otevřená veřejnosti, která získává, uchovává, zkoumá, zprostředkuje a vystavuje hmotné doklady o člověku a jeho prostředí za účelem studia, vzdělání, výchovy a potěšení.“ (definice ICOM)

Zopakujeme, že znaky muzea jako instituce jsou:

a) institucionálnost – muzeum je ustanoveno jako organizace, tzn. jako v podstatě trvalý a účelový společenský útvar s jasně vyjádřenou identitou, hranicemi, vnitřní organizací apod.

b) neziskovost – muzeum není založeno jako organizace, jejíž výdělek slouží ke zvyšování majetku privátních osob nebo korporací, ale která svůj zisk vrací do účelů, ke kterému byla založena.

c) veřejná prospěšnost – muzeum slouží účelu, který je stanoven jako veřejný zájem; jedinečnost tohoto účelu je pak stanovena jako shromažďování a péče o sbírky a jejich zpřístupňování veřejnosti nediskriminačním způsobem. Všechny tyto definice uvádějí jako důležitý aspekt vedle edukačního působení muzea i faktor zábavy, potěšení svých uživatelů.

Zajímavou je pro srovnání muzeologická definice muzea jako proměnné institucionální formy, kde se specifický vztah člověka ke

¹ **Velká Británie:** Muzea umožňují občanům, aby zkoumali sbírky pro inspiraci, poučení a zábavu. Jsou institucemi, které sbírají, ochraňují a zpřístupňují doklady vývoje společnosti a přírody, které spravují v zájmu společnosti.

USA: Muzeum je instituce, která získává a shromažďuje přírodniny a lidské výtvořky pro vědecké a studijní účely, zkoumá prostředí, z něhož jsou přírodniny získávány, z vybraných přírodnin a lidských výtvořek vytváří sbírky, které trvale uchovává, eviduje a odborně zpracovává, umožňuje způsobem zaručujícím rovný přístup všem bez rozdílu jejich využívání a zpřístupňování poskytováním vybraných veřejných služeb, přičemž účelem těchto činností není zpravidla dosažení zisku.

skutečnosti – totiž vytvářet prostřednictvím sbírek referenci o skutečném světě – odehrává v historickém čase. Nakolik se institucionální forma muzea, vzniklá v raném 19. století, proměnila do dnešních dnů? (Podrobněji zde viz kapitola o dějinách muzejnictví.)

Muzea v českých zemích vznikala od počátku 19. století buď jako kabinetní muzea v rámci školního zařízení, iniciativou šlechtických zakladatelů nebo jako muzea spolková (většina regionálních muzeí vzniklých v 19. století). Rozhodujícím faktorem pro hromadný vznik muzeí v českých zemích měla Jubilejní výstava v Praze roku 1891 a zejména potom Národopisná výstava československá v Praze roku 1895.

Již v roce 1898 se na Sjezdu spolků muzejních a archeologických v Kutné Hoře ozývají hlasy po organizaci muzejního prostředí, vzájemném rozdělení sběrných oblastí a hierarchizaci funkcí (muzea zemská, okresní a odborná). Tato tendence po organizaci oboru se názorově ujednotila na Sjezdu na ochranu památek v Praze v roce 1908, kde byla rovněž definována nutnost existence muzejní organizace – Svazu, který bude dohlížet na profesionalizaci do té doby namnoze amatérsky vedených ústavů. Tyto snahy vešly v život zejména po ustanovení samostatného československého státu, kdy byl v roce 1919 založen Svaz československých muzeí. Ten měl díky spolupráci s Ministerstvem školství a národní osvěty pravomoci k rozdělování finančních subvencí pro muzea, která prokazovala vývoj k profesionalizaci svého vnitřního chodu, zejména v otázkách správy, evidenci a péče o sbírky.

První speciální zákon o muzeích a galeriích byl přijat až v roce 1959 (zákon č. 54/1959 Sb., o muzeích a galeriích). Tento zákon kodifikoval působnost národních, krajských, okresních a městských muzeí, čímž byla završena téměř šedesátiletá snaha muzejních pracovníků po organizaci oboru a ustanovení sítě muzejních institucí. Zákon č. 54/1959 Sb. v praxi znamenal také slučování malých muzeí do větších celků (zejména na úrovni okresů a krajů).

Se společenskou změnou v roce 1989 nastala i velká změna v oblasti institucionální podstaty muzeí a galerií. Tyto instituce, do roku 1989 bez výjimky v majetku státu, prošly procesem deetatizace státního majetku (změna vlastníka proběhla jak u městských muzeí, tak u krajských a okresních, které se vznikem samosprávných krajů přešly do jejich samostatné působnosti) a velké změny nastaly i v otázkách zřizovatelů a slučování nebo rozlučování muzejních celků. Do rodiny muzejních institucí začaly přibývat i nově založené subjekty po roce 1989 – ať už obnovená či nová městská či obecní muzea, tak i k názvu muzeum se hlásící subjekty, které vznikly iniciativou nevládních neziskových organizací, podniků či jednotlivců (téměř 20 % ze všech současných muzeí a galerií na území ČR).

V současné době je v České republice přibližně 560 samostatných muzejních institucí (stav k roku 2010):

Tabulka 1 – Muzea v ČR dle zřizovatelů

Ministerstvo kultury	18	3,21 %
Jiné ministerstvo	6	1,07 %
Kraj	98	17,50 %
Město nebo obec	258	46,07 %
Církev či náboženská společnost	10	1,79 %
Památkový ústav	8	1,43 %
Vysoká škola	10	1,79 %
Nevládní nezisková organizace	58	10,36 %
Podnikatelský subjekt	43	7,68 %
Soukromá osoba	39	6,96 %
Jiný zřizovatel	12	2,14 %
Celkem	560	100,00 %

V tabulce jsou uvedena muzea a galerie v České republice tak, jak jsou vedena v databázi pořizované Asociací muzeí a galerií ČR. Z přehledu je patrné, že největší podíl na zřizovatelské funkci, tedy i na financování provozu muzeí a galerií v České republice, mají státní a veřejné rozpočty – téměř 72 %.

Jedním z nejdůležitějších aspektů, jak na muzea a galerie nazírat, je také hledisko sbírkotvorné činnosti, tzn. z jakého území muzeum sbírkové předměty získává a jaká je sbírková specializace daného muzea.

Tabulka 2 – Muzea v ČR dle tvorby sbírek

Vlastivědné muzeum	144	25,49 %
Vlastivědné se specializací	110	19,47 %
Specializované muzeum	99	17,52 %
Technické muzeum	87	15,40 %

Muzeum umění, galerie	51	9,03 %
Muzeum v přírodě	11	1,95 %
Památník	53	9,38 %
Výstavní síň	5	0,88 %
Celkem	560	100,00 %

Zejména v českém prostředí užívaný termín „vlastivědné“ muzeum představuje sbírkotvorný program, který je zaměřen na dokumentaci vymezeného území ze všech hledisek vědeckého zkoumání, tj. přírodovědeckých i společenských. Specializace se u vlastivědného muzea vytváří zejména v ohledu na místní specifika, např. typickým průmyslem, výrobou, přírodním územím či významnou osobností nebo událostí. Muzeí s vlastivědným sbírkovým programem jako základem činnosti je v ČR téměř 46 %.

Mezi jinak specializovanými muzei zaujímají největší podíl muzea technická; mezi těmito muzei je rovněž nejvíce institucí vzniklých po roce 1989. Tento vývoj je logický v souvislosti se zánikem výroby či těžby v některých oblastech. Další zvláštní skupinou jsou muzea umění/galerie, zaměřená na sběr a prezentaci výtvarného umění.

Okrajově jsou v tabulce uváděny i neziskové galerie či památníky, které jsou spíše institucemi muzeím příbuzné; dle definice muzea jako instituce nelze v jejich případě hovořit o aktivním a plánovitě budovaném sbírkovém fondu; jedná se o subjekty, zaměřené pouze na prezentaci daného tématu.

Jak již bylo zmíněno, muzea lze dělit do skupin též podle území, z něhož sbírkové předměty získávají (dle akvizitní oblasti), a to nejčastěji na národní, regionální a místní muzea.

Jinými možnými kritérii pro dělení muzejních institucí je typ návštěvníků, kterým slouží (tzn. muzea pro obecnou veřejnost, vzdělávací muzea či specializovaná muzea), nebo způsob, jakým představují své sbírky (tradiční muzea, skanzeny/muzea v přírodě, muzea v historických sídlech) apod.

Dle statutu Mezinárodní rady muzeí (ICOM) platí definice muzea bez jakýchkoli omezení daných typem řídicího orgánu, územního dosahu, funkční struktury nebo zaměření sbírek té které instituce. Kromě institucí standardně označovaných jako „muzea“ jsou jako příbuzné organizace chápány také:

- přírodní, archeologické a etnografické památky a lokality, historické památky a místa muzejní povahy, které shromažďují, uchovávají a zprostředkují materiální doklady o člověku a jeho prostředí;

- instituce, které uchovávají a vystavují živé exempláře rostlin a zvířat, jako jsou botanické a zoologické zahrady, akvária a vivária; střediska vědy a techniky a planetária;
- neziskové galerie umění; restaurátorské ústavy a výstavní síně, které jsou stálou součástí knihoven a archivů;
- přírodní rezervace;
- neziskové instituce nebo organizace zabývající se restaurováním, vědecko-výzkumnou činností, výchovně-vzdělávací činností, vzděláváním pracovníků, dokumentací a jinou činností vztahující se k muzeím a muzeologii;
- kulturní střediska a jiné organizační jednotky, které se věnují péči o hmotné a nehmotné zdroje kulturního dědictví, jejich uchování a správě (živé dědictví a digitální tvůrčí činnost) a další.

DRUHY INSTITUCÍ V ČESKÉM PRÁVNÍM ŘÁDU

V současném českém právním řádu jsou osoby, které vstupují do občanskoprávních vztahů, definovány zákonem č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (ve znění pozdějších novelizací). Jedná se o dva základní druhy osob:

a) fyzická osoba;

b) právnická osoba (právní subjektivita).

Právnickou osobou jsou dle občanského zákoníku:

a) sdružení fyzických nebo právnických osob;

b) účelová sdružení majetku;

c) jednotky územní samosprávy;

d) jiné subjekty, o kterých to stanoví zákon.

Ke zřízení právnické osoby je nutná písemná smlouva nebo zakládací listina; právnické osoby vznikají dnem, kdy jsou zapsány v obchodním nebo jiném zákonem stanoveném rejstříku. Právní úkony za právnickou osobu činí ti, kteří jsou k tomu oprávněni smlouvou o zřízení, zakládací listinou nebo zákonem. Nositelé tohoto oprávnění se nazývají statutárním orgánem, dle znění zakládacího dokumentu může být statutárním orgánem jednotlivec nebo i kolektiv (např. správní rada, předsednictvo). V tom případě musejí být rozhodnutí či závazky právnické osoby stvrzeny celým kolektivním statutárním orgánem.

Nejčastější formou právnické osoby v českém muzejnictví je příspěvková organizace. Příspěvkové organizace zřizuje buď stát, nebo územně samosprávný celek (kraj, město či obec). Státní příspěvkové organizace jsou založeny ministerstvy, a to na základě

zákona č. 219/2000 Sb., o majetku ČR a jejím vystupování v právních vztazích, a hospodaří na základě zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla).

Příspěvkové organizace krajů jsou zřizovány na základě zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů.

Zejména na úrovni měst a obcí jsou muzea zřizována bez právní subjektivity jako organizační složky – tedy jako součásti organizační struktury zřizovatele s přenesenými kompetencemi ve vztahu k naplňování cílů, pro které byla založena.

Část muzejních institucí v ČR jsou nevládními neziskovými organizacemi. Jde o organizace, které nejsou založeny za účelem dosažení zisku a na jejich fungování vliv nemají orgány veřejné správy a samosprávy. Dle českého právního řádu existují tři druhy nevládních neziskových organizací:

a. občanská sdružení, založená dle zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů

Občanská sdružení mohou založit nejméně tři fyzické osoby, z nichž alespoň jedna je starší 18 let. Občanské sdružení vzniká na základě registrace, již provádí Ministerstvo vnitra ČR. To také vede registr občanských sdružení. Zákon stanoví, jaká sdružení není možné založit dle tohoto zákona (za účelem zisku nebo ozbrojená sdružení; dále taková sdružení „jejichž cílem je popírat nebo omezovat osobní, politická nebo jiná práva občanů pro jejich národnost, pohlaví, rasu, původ, politické nebo jiné smýšlení, náboženské vyznání a sociální postavení, rozněcovat nenávisť a nesnášenlivost z těchto důvodů, podporovat násilí, anebo jinak porušovat ústavu a zákony“).

Ministerstvo posuzuje stanovy sdružení z hlediska zákona; pokud navrhované sdružení porušuje ustanovení zákona, jeho registraci odmítne. Ze stejných důvodů může ministerstvo sdružení rozpustit, pokud dojde ke změně jeho stanov, která by zákon porušovala.

Podle zákona o sdružování občanů je v ČR založena většina neziskových organizací.

b. obecně prospěšné společnosti, založené dle zákona č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech

Hospodářský výsledek obecně prospěšných společností (dále jen o. p. s.) nesmí být použit ve prospěch zakladatelů, členů jejich orgánů nebo zaměstnanců a musí být použit na realizaci obecně prospěšného cíle, pro který byla společnost založena. O. p. s. může být založena fyzickými osobami, Českou republikou a/nebo právníky osobami a zakládá se zakládací listinou, podepsanou všemi zakladateli. O. p. s. vzniká dnem zápisu v rejstříku, který vede soud, určený k vedení obchodního rejstříku.

O. p. s. poskytuje veřejnosti obecně prospěšné služby za předem stanovených a pro všechny uživatele stejných podmínek.

c. nadace, založené dle zákona č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech

Nadace nebo nadační fond jsou účelová sdružení majetku, zřízená a vzniklá pro dosahování obecně prospěšných cílů. Obecně prospěšným cílem je zejména rozvoj duchovních hodnot, ochrana lidských práv nebo jiných humanitárních hodnot, ochrana přírodního prostředí, kulturních památek a tradic a rozvoj vědy, vzdělání, tělovýchovy a sportu.

Nadace nebo nadační fond se zřizuje písemnou smlouvou uzavřenou mezi zřizovateli nebo, je-li zřizovatel jediný, zakládací listinou. Nadace může vzniknout ze závěti. Nadace používá k dosahování účelu, pro který byla zřízena, výnosů z nadačního jmění a ostatní majetek nadace. Nadační jmění je peněžní vyjádření souhrnu peněžitých i nepeněžitých vkladů a nadačních darů zapsaných v nadačním rejstříku. Celková hodnota nadačního jmění nesmí být nižší než 500 000 Kč a po dobu trvání nadace se nesmí snížit pod tuto hodnotu.

Nadace nebo nadační fond vzniká dnem zápisu do rejstříku, který vede soud, určený k vedení obchodního rejstříku.

Poradenstvím v oblasti neziskových organizací se zabývá Informační centrum neziskových organizací (<http://www.neziskovky.cz>).

LEGISLATIVA VNITŘNÍ A VNĚJŠÍ

Vnitřní legislativa instituce

Kromě zakládajícího dokumentu (zřizovací listina, zakládací listina, stanovy apod.) potřebuje každá instituce soustavu vnitřních předpisů, které upravují její strukturu, míru a obsah přenesených kompetencí ze statutárního orgánu na další vedoucí pracovníky, způsob komunikace a mnohé další aspekty fungování instituce. Nejčastěji vychází tato vnitřní legislativa z obecně závazných předpisů, v jejichž rámci se právnická osoba musí pohybovat. Dalo by se říci, že čím rozsáhlejší je instituce, tím je rozsáhlejší a složitější také její vnitřní legislativa. Předpisy instituce vydává zpravidla její statutární orgán.

Zpravidla dalším ze základních dokumentů po zřizovací listině je organizační řád instituce, který je základním dokumentem pro její vnitřní uspořádání, přenos kompetencí a odpovědnost vedoucích pracovníků.

Dalšími vnitřními dokumenty, upravujícími dílčí aspekty chodu instituce, jsou směrnice (směrnice o správě sbírek, ekonomické směrnice apod.), které aplikují obecně závazné předpisy do chodu instituce v dlouhodobém horizontu. Instituce také upravuje svou činnost pomocí řádů, a to zpravidla tam, kde pomocí vnitřního předpisu omezuje i chování dalších osob, které nejsou pracovníky instituce, např. návštěvníků expozic nebo badatelů (depozitární řád, návštěvní řád, badatelský řád, výstavní řád, provozní řady apod.).

Jednacímí řády je také upravována činnost vnitřních komisí, poradních sborů a podobných orgánů.

Jednorázové skutečnosti jsou upravovány příkazy, nařízeními či opatřeními, oběžníky.

K důležitým řídicím dokumentům instituce také patří krátkodobé a střednědobé plány a koncepce či strategie činnosti.

Vnější legislativa

Každá fyzická a právnická osoba je povinna dodržovat předpisy, které spadají do českého právního řádu. Tyto obecně závazné předpisy jsou po schválení uveřejněny ve Sbírce zákonů ČR. Ve sbírce zákonů jsou uveřejňovány zákony, vyhlášky ministerstev, nařízení vlády, výnosy ústavního soudu, mezinárodní smlouvy apod. Sbírka zákonů ČR je dostupná na internetu na stránkách Ministerstva vnitra ČR (<http://www.mvcr.cz>) a je chronologicky číslována v daném roce.

Při citování zákona se uvádí jeho chronologické označení ve Sbírce zákonů ČR ve tvaru: „zákon č. XX/rok Sb., o ... (alias)“ (např. zákon č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy), odkazy na konkrétní ustanovení se citují ve členění na paragrafy, odstavce a písmena.

V této kapitole jsou dále uvedeny příklady některých speciálních zákonů, které jsou významné pro odbornou stránku činnosti muzeí.

Soubor předpisů, které upravují nakládání se sbírkami muzejní povahy, je v gesci Ministerstva kultury ČR (dále MK ČR). Jedná se zejména o **zákon č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy**. Jeho aplikaci upravuje dále vyhláška MK ČR č. 275/2001 Sb., kterou se provádí zákon č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy. MK ČR dále k aplikaci tohoto zákona vydalo pět metodických pokynů, a to:

- Metodický pokyn k zajišťování správy, evidence a ochrany sbírek muzejní povahy v muzeích a galeriích zřizovaných ČR nebo územními samosprávnými celky (2001);
- Metodický pokyn k provádění některých činností souvisejících s tvorbou sbírek, péčí o sbírky a vývozem sbírkových předmětů do zahraničí (2002);

- Metodický pokyn k tvorbě plánů prevence a ochrany v muzeích a galeriích (2004);
- Metodický pokyn k zajištění průkaznosti evidence sbírkových předmětů a stanovení režimu zacházení se sbírkou v muzeích a galeriích spravujících sbírky ve vlastnictví státu a územních samosprávných celků (2007);
- Metodický pokyn k ochraně sbírek muzejní povahy a sbírkových předmětů před krádežemi, vloupáním a požárem (2010).

Vývoz předmětů kulturní povahy (kulturních statků) mimo hranice Evropského společenství je na úrovni EU upravován Nařízením Rady (ES) č. 116/2009 ze dne 18. prosince 2008 o vývozu kulturních statků. Toto nařízení nahradilo předchozí dokumenty, jejichž znění je v legislativě ČR aplikováno prostřednictvím zákona č. 214/2002 Sb., o vývozu některých kulturních statků z celního území Evropských společenství (prováděcím předpisem je pak Metodický pokyn Ministerstva kultury k vývozu kulturních statků z celního území Evropských společenství). Tyto předpisy stanovují kategorie kulturních statků, jejichž vývoz je možné uskutečnit pouze na základě vývozního povolení, způsob podávání žádostí, jejich evidenci, pokuty při porušování předpisu apod.

Zákon č. 71/1994 Sb., o prodeji a vývozu předmětů kulturní hodnoty, stanovuje pravidla pro vývoz těchto předmětů z území České republiky. Předměty kulturní hodnoty jsou přírodninami nebo lidskými výtvary, nebo jejich soubory, jsou významné pro historii, literaturu, umění, vědu nebo techniku a nejsou součástí sbírek muzejní povahy, prohlášenými kulturními nebo národními kulturními památkami, archiváliemi nebo díly žijících autorů.

Zákon č. 101/2001 Sb., o navrácení nezákonně vyvezených kulturních statků, upravuje postup při navrácení kulturních statků, pokud byly nezákonně vyvezeny na území České republiky z území jiného členského státu Evropské unie a naopak. Kulturním statkem se rozumí věc, která je součástí národního kulturního pokladu nebo je součástí inventářů církví, případně která je součástí národního kulturního pokladu jiné země podle příslušných právních předpisů.

Národní kulturní poklad je definován jako věci nebo soubory věcí, které jsou vymezeny zvláštními právními předpisy. Součástí národního kulturního pokladu jsou kulturní památky a národní kulturní památky, sbírky muzejní povahy a jednotlivé sbírkové předměty, archiválie nebo předměty kulturní hodnoty dle zákona č. 71/1994, Sb., pokud by mohly být prohlášeny kulturní památkou.

Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, je vzhledem k době svého vzniku značně zastaralou normou, a to i přes dvě dílčí novelizace (zákon č. 242/1992 Sb. a zákon č. 361/1999 Sb.). V návaznosti na muzejní praxi lze zmínit zejména ustanovení týkající se otázky restaurování zapsaných kulturních (movitých) památek, která na základě uznané odborné způsobilosti smí restaurovat jen licencovaný restaurátor, a to i tehdy, pokud se takový předmět stane součástí sbírky muzejní povahy. Seznam osob způsobilých k restaurování vede Ministerstvo kultury ČR (dále legislativa vážící se k oblasti památkové péče viz <http://www.mkcr.cz>).

Zákon č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě (archivní zákon) upravuje zásady péče o archiválie. Vstoupil v platnost dnem 1. ledna 2005 a nahradil původní zákon č. 97/1974 Sb., o archivnictví a jeho prováděcí vyhlášky.

Archivní zákon upravuje (§ 1, zákon č. 499/2004 Sb.):

- a) výběr, evidenci a kategorizaci archiválií;
- b) ochranu archiválií;
- c) práva a povinnosti vlastníků archiválií;
- d) práva a povinnosti držitelů a správců archiválií;
- e) využívání archiválií;
- f) zpracování osobních údajů pro účely archivnictví;
- g) soustavu archivů;
- h) práva a povinnosti zřizovatelů archivů;
- i) spisovou službu;
- j) působnost Ministerstva vnitra a dalších správních úřadů na úseku archivnictví a výkonu spisové služby;
- k) správní delikty.

Zákon stanoví, že všechny archiválie, které jsou evidovány na území České republiky, tvoří Národní archivní dědictví (dále jen „NAD“). NAD je vedeno v základní, druhotné a ústřední evidenci; základní jednotkou evidence je archivní fond, archivní sbírka či jednotlivá archiválie.

Základní evidence NAD obsahuje záznamy o přírůstcích a úbytcích archiválií, evidenční listy NAD a evidenci archivních pomůcek a vedou ji archivy, muzea, knihovny, galerie, památníky, pracoviště Akademie věd České republiky a vysoké školy, v jejichž správě se archiválie nacházejí.

Druhotnou evidenci vedou Národní archiv a státní oblastní archivy dle své územní působnosti; tato evidence obsahuje evidenční listy NAD a evidenci archivních pomůcek. Archivy, muzea, knihovny, galerie, památníky, pracoviště Akademie věd České republiky a vysoké školy jsou povinny institucím, které vedou druhotnou evidenci, tyto údaje poskytovat.

Ústřední evidenci NAD vede Ministerstvo vnitra ČR, obsahuje evidenční listy NAD a evidenci archivních pomůcek, které soustřeďují na celostátní úrovni.

Prováděcími předpisy k aktuálnímu archivnímu zákonu jsou:

- Vyhláška č. 645/2004 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů;
- Vyhláška č. 646/2004 Sb., o podrobnostech výkonu spisové služby.

Metodické návody odboru archivní správy Ministerstva vnitra ČR jsou uveřejňovány na stránce <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/archivnictvi/metodiky.html>, a to např.:

- Metodický návod odboru archivní správy MV k vedení evidence Národního archivního dědictví podle vyhlášky č. 645/2004 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů;
- Pokyn ředitele odboru archivní správy MV, kterým se specifikují podklady pro rozhodnutí o akreditaci nebo pro prokázání splnění podmínek stanovených v § 61 zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů;
- Metodický návod k postupu prohlášení archiválií, archivních sbírek a archivních fondů nebo jejich ucelených částí za archivní kulturní památky, prohlášení archivních kulturních památek za národní kulturní památky a o nakládání s archiváliemi prohlášenými za tyto památky a péči o ně;
- Metodický návod odboru archivní správy a spisové služby MV k postupu při podávání žádostí o státní příspěvky podle zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a podle vyhlášky č. 645/2004 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů;
- Metodický návod odboru archivní správy k výběru archiválií mimo skartační řízení, podání námítky proti protokolu a vyřazování dokumentů s utajovanými skutečnostmi;
- Metodický návod odboru archivní správy MV, kterým se zavádí standard pro ukládání a zasilání pomůcek druhu inventář a dílčí inventář v digitální podobě;
- Metodický návod odboru archivní správy k vyhlášce č. 646/2004 Sb., o podrobnostech výkonu spisové služby, ad.

Pro oblast muzejnictví je zvláště důležitý Metodický návod k vedení evidence Národního archivního dědictví v muzeích, knihovnách, galeriích, památnících, pracovištích Akademie věd České republiky a vysokých školách, podle vyhlášky č. 645, ze dne 13. pro-

since 2004, kterou se provádějí některá ustanovení zákona o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů.

Dle jeho znění jsou za „*archiválie uložené v kulturně vědeckých institucích, které podléhají evidenci NAD podle zákona č. 499/2004 Sb., považovány všechny dokumenty trvalé hodnoty získané v důsledku akviziční a sbírkotvorné činnosti jednotlivých kulturně vědeckých institucí. Tyto dokumenty jsou pokládány za archiválie získané výběrem a jako takové musejí být v souladu s § 16 odst. 3 zákona evidovány příslušnou kulturně vědeckou institucí v rámci evidence NAD.*“

Do evidence NAD mají být vždy vzaty typáře, kroniky, osobní fondy významných osobností politického, hospodářského, vědeckého, technického, kulturního, náboženského, církevního a sportovního života, archiválie vzniklé z činnosti organizací a spolků a rukopisy významných literárních, vědeckých a technických děl. V této souvislosti je třeba upozornit na § 15 odst. 2 zákona č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy, podle něhož se na archiválie jako součásti sbírky muzejní povahy nevztahují ustanovení tohoto zákona, ale nakládání s nimi se děje v režimu speciálního zákona, tedy v tomto případě zákona archivního.

Archivní legislativa je komplexně uvedena na webových stránkách Národního archivu (<http://www.mvcr.cz>) či České archivní společnosti (<http://www.cesarch.cz>).

Oblast knihovnictví upravuje **zákon č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon)**, ve znění zákona č. 1/2005 Sb., zákona č. 216/2006 Sb. a zákona č. 341/2006 Sb. Tento zákon stanovuje systém knihoven v České republice, definuje veřejné a informační služby knihoven, evidenci a druhy knihoven; dále nakládání s knihovním fondem ve smyslu evidence, revize, vyřazování a ochrany knihovních dokumentů.

Prováděcími předpisy ke knihovnímu zákonu jsou:

- Vyhláška č. 88/2002 Sb. Ministerstva kultury k provedení zákona č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon);
- Nařízení vlády ze dne 29. května 2002 č. 288/2002 Sb., kterým se stanoví pravidla poskytování dotací na podporu knihoven doplněné o změny z Nařízení vlády č. 235/2005 Sb. (formou revize);
- Program podpory zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven;
- Usnesení vlády České republiky ze dne 14. ledna 2004 č. 44 ke Koncepti projektu internetizace knihoven;
- Stanovy a jednací řád Ústřední knihovnické rady České republiky.

Aktuální znění všech dokumentů včetně dalších metodických pokynů a doporučení k provádění zákona a činnosti knihoven jsou dostupná na adrese <http://knihovnam.nkp.cz/>.

Zákon č. 203/2006 Sb., o některých druzích podpory kultury a o změně některých souvisejících zákonů, umožňuje MK ČR zakládat a rušit příspěvkové organizace. Dále dle tohoto zákona mohou státní příspěvkové organizace pojistit pro výstavní účely vypůjčená umělecká díla a další kulturní statky (viz zák. č. 101/2001 Sb., o navrácení nezákonně vyvezených kulturních statků), které nejsou ve vlastnictví České republiky, nebo jsou součástí státního majetku, ale hospodaří s nimi jiná příspěvková organizace nebo organizační složka státu.

Tímto zákonem se rovněž zřizuje institut tzv. státní záruky. Vypůjčitel (státní příspěvková organizace) se může s půjčitelem dohodnout o úhradě vzniklé škody a zároveň uzavřít dohodu se státem o pokrytí této případné škody. Dohoda o státní záruce musí být schválena Ministerstvem financí ČR. Dohoda může být uzavřena, pouze pokud se jedná o předmět, který není v majetku ČR a jehož hodnota přesahuje 100 tis. Kč. Žádost o uzavření dohody se předkládá nejpozději 10 měsíců před zahájením výstavy.

Novelizace zákona č. 122/2000 Sb., o sbírkách muzejní povahy zákonem č. 483/2004 Sb. definuje veřejné služby muzeí nebo galerií a stanovuje standardy dostupnosti těchto služeb:

a. územní dostupnost

Standardem územní dostupnosti je síť muzeí a galerií na území ČR, které mají sbírku muzejní povahy zapsanou v Centrální evidenci sbírek a jejichž zřizovatelem je Česká republika nebo územně samosprávný celek. Tato muzea jsou zákonem stanovena jako poskytovatelé standardizovaných veřejných služeb.

b. časová dostupnost

Standardem časové dostupnosti je zajištění služeb muzea/galerie v zákonem stanoveném rozsahu a struktuře, tj.:

- zpřístupnění sbírek prostřednictvím výstav;
- pořádání muzejních programů, čerpajících ze sbírek muzejní povahy;
- každoroční zpracování informací o činnostech poskytovatele ve výroční zprávě;
- zajištění průběžného poskytování informací o sbírce a činnosti poskytovatele;
- zpracování odborných posudků a expertíz na základě žádosti a za úplatu.

c. ekonomická dostupnost

Standardem ekonomické dostupnosti je poskytování zlevněného, skupinového či volného vstupného pro děti do 6 let, žáky základních škol, studenty středních a vysokých škol, seniory a pro skupiny žáků nebo studentů čítající alespoň 5 osob včetně pedagogického doprovodu a pro osoby a skupiny osob se zdravotním postižením.

d. fyzická dostupnost

Standardem fyzické dostupnosti je odstraňování architektonických a jiných bariér znemožňujících osobám s omezenou schopností pohybu a orientace užívání standardizovaných veřejných služeb, pokud to stavební podstata příslušné nemovitosti dovolí nebo to není z jiných závažných důvodů vyloučeno.

Zákon dále definuje poskytovatele a garanty těchto standardizovaných veřejných služeb, podmínky, za kterých je možné poskytování služeb omezit a sankce pro poskytovatele a garanty, pokud standardizované služby nejsou veřejnosti poskytovány.

Ministerstvo kultury ČR rovněž vydalo k této novelizaci Metodický pokyn k provádění zákona č. 122/2000 Sb., ve znění zákona č. 483/2004 Sb., a k dopadu zákona č. 1/2005 Sb., kterým se mění zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní na změny v Centrální evidenci sbírek.

Z dalších legislativních norem, které činnost muzea v některých ohledech upravují a na které je tedy nutné v muzejní praxi brát ohled, můžeme například zmínit tento krátký výčet:

Autorský zákon (zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském)

Autorský zákon (dále jen AZ) upravuje oblast výkonu a ochrany práv autora k uměleckým a vědeckým dílům, proto je v praxi muzea/galerie jedním z nejvíce akcentovaných zákonů mimo zákony upravující oblast kulturního dědictví. Muzeum se s AZ setkává v případě nakládání s autorskými díly, které má ve svých sbírkách, při pořádání nejrozličnějších akcí včetně expozičně-výstavní činnosti, či v oblasti výkonu práv zaměstnavatele k výsledkům zaměstnanecké tvůrčí činnosti.

Autorský zákon podle § 1 upravuje:

- a) práva autora k jeho autorskému dílu;
- b) práva související s právem autorským:
 1. práva výkoného umělce k jeho uměleckému výkonu,
 2. právo výrobce zvukového záznamu k jeho záznamu,
 3. právo výrobce zvukově obrazového záznamu k jeho záznamu,
 4. právo rozhlasového nebo televizního vysílatele k jeho vysílání,

5. právo zveřejnitel k dosud nezveřejněnému dílu, k němuž uplynula doba trvání majetkových práv,

6. právo nakladatele na odměnu v souvislosti se zhotovením rozmnoženiny jím vydaného díla pro osobní potřebu,

c) právo pořizovatele k jím pořízené databázi;

d) ochranu práv podle tohoto zákona;

e) kolektivní správu práv autorských a práv souvisejících s právem autorským.

Obsahem práva autorského podle § 10 AZ jsou autorova výlučná práva osobnostní (§ 11) a výlučná práva majetková (§ 12 a násl.).

Osobnostní práva jsou nepřevoditelná a spočívají zejména v právu autora na rozhodnutí o zveřejnění díla a osobování si autorství. Osobností práva zanikají smrtí autora.

Majetková práva spočívají v právu dílo užít. Užitím díla je myšleno zejména:

a) právo na rozmnožování díla (§ 13);

b) právo na rozšiřování originálu nebo rozmnoženiny díla (§ 14);

c) právo na pronájem originálu nebo rozmnoženiny díla (§ 15);

d) právo na půjčování originálu nebo rozmnoženiny díla (§ 16);

e) právo na vystavování originálu nebo rozmnoženiny díla (§ 17);

f) právo na sdělování díla veřejnosti (§ 18), zejména:

1. právo na provozování díla živě nebo ze záznamu a právo na přenos provozování díla (§ 19 a 20),

2. právo na vysílání díla rozhlasem či televizí (§ 21),

3. právo na přenos rozhlasového či televizního vysílání díla (§ 22),

4. právo na provozování rozhlasového či televizního vysílání díla (§ 23).

AZ dále stanoví podmínky, za kterých je možné dílo užít, právo autora na odměnu za svolení k užití díla, trvání majetkových práv (70 let od smrti autora) apod.

AZ stanoví výjimky a omezení práva autorského (volné užití, rozmnoženina díla na papír pro osobní potřebu, citace, propagace výstavy uměleckých děl a jejich prodeje, užití díla na veřejném prostranství, úřední a zpravodajská licence, knihovní licence apod.). Dále definuje možnosti domáhání se ochrany autorských práv, upravuje smluvní typy poskytnutí licencí k autorskému dílu a mnoho dalších aspektů výkonu autorského práva, mj. také podmínky pro kolektivní správu autorských práv.

Tiskový zákon (zákon č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku)

Tiskový zákon upravuje některá práva a povinnosti vydavatelů a dalších fyzických a právnických osob v souvislosti s vydáváním periodického tisku.

Zákon stanoví, že evidenci periodického tisku vede Ministerstvo kultury ČR. Dále určuje povinné údaje v tiráži každého vydání periodického tisku, kterými jsou:

a) název periodického tisku;

b) četnost (periodicita) jeho vydávání;

c) označení regionální mutace, je-li periodický tisk vydáván v regionálních mutacích;

d) místo vydávání;

e) číslo a den vydání;

f) evidenční číslo periodického tisku přidělené ministerstvem;

g) název, sídlo a identifikační číslo vydavatele, je-li vydavatel právnickou osobou, anebo jméno, příjmení a bydliště vydavatele, je-li vydavatel fyzickou osobou.

V § 9 tiskový zákon rovněž určuje příjemce povinných výtisků periodik, kterými jsou:

a) 2 povinné výtisky Národní knihovně České republiky;

b) 1 povinný výtisk Moravské zemské knihovně v Brně;

c) 1 povinný výtisk knihovně Národního muzea v Praze;

d) 1 povinný výtisk Ministerstvu kultury ČR;

e) 1 povinný výtisk Parlamentní knihovně;

f) 1 povinný výtisk každé krajské knihovně;

g) 1 povinný výtisk Městské knihovně v Praze;

h) 1 povinný výtisk periodického tisku, který je vydavatelem určen pro nevidomé nebo slabozraké, Knihovně a tiskárně pro nevidomé K. E. Macana v Praze.

Je-li periodický tisk vydáván v regionálních mutacích, vydavatel splní povinnost podle písm. f) dodáním povinného výtisku takového periodického tisku krajské knihovně příslušné podle označení regionální mutace a dodáním regionálních mutací Státní technické knihovně v Praze. Vyhláškou Ministerstva kultury ČR č. 52/2000 Sb. určuje regionální příslušnost příjemců regionálního povinného výtisku periodického tisku. Zákon dále stanoví podmínky práva na odpověď a dodatečné sdělení, práva na ochranu zdroje a obsahu informací apod.

Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů

Tento zákon k naplnění práva každého na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromí upravuje práva a povinnosti

při zpracování osobních údajů a stanoví podmínky, za nichž se usku-
tečňuje předání osobních údajů do jiných států.

Vztahuje se na osobní údaje fyzických osob zpracovávané
státními orgány, orgány územní samosprávy, jinými orgány veřejné
moci, fyzickými i právníckými osobami a na veškeré zpracovávání
osobních údajů, ať už automatizovaně, nebo jinými prostředky.

Tímto zákonem se zakládá Úřad pro ochranu osobních údajů
(<http://www.uoou.cz>) jako ústřední správní úřad pro oblast ochrany
osobních údajů.

Zákon dále stanoví práva a povinnosti správce údajů (tj. oso-
by, která osobní případně citlivé údaje o fyzických osobách shromaž-
ďuje) při nakládání s těmito údaji, jako je povinnost registrace
u Úřadu pro ochranu osobních údajů, nakládání s daty a jejich nosi-
či, zveřejňování údajů, náležitosti likvidace údajů apod.

Zákon č. 117/2001 Sb., o veřejných sbírkách

Dle § 1 zákona č. 117/2001 Sb., o veřejných sbírkách je
*„veřejnou sbírkou získávání a shromažďování dobrovolných peněži-
tých příspěvků od předem neurčeného okruhu přispěvatelů pro pře-
dem stanovený veřejně prospěšný účel, zejména humanitární nebo
charitativní, rozvoj vzdělání, tělovýchovy nebo sportu, nebo ochrana
kulturních památek, tradic nebo životního prostředí. Sbírkou je oprávně-
ná konat za podmínek stanovených tímto zákonem pouze právnická
osoba.“*

Zákon dále určuje povinnosti právnických osob při konání
veřejné sbírky, jako je evidence a povolování veřejných sbírek na
městských a obecních úřadech, náležitosti veřejné sbírky, způsob
sběru finančních prostředků, způsoby užití prostředků a vyúčtování
a způsoby kontroly nakládání prostředky veřejné sbírky ze strany
městských a obecních úřadů.

STRATEGICKÉ DOKUMENTY

Mezi strategické dokumenty, schvalované jako usnesení vlády
(<http://www.vlada.cz>), které deklarují vládní záměry v určité oblasti
a které v praxi usměrňují toky veřejných financí, lze zařadit aktuální
Státní kulturní politiku ČR na léta 2009–2014, přijatou usne-
sením Vlády ČR č. 1452 ze dne 19. listopadu 2008.

Tento dokument stanovuje pro rozvoj sféry kultury v ČR čtyři
strategické cíle, a to:

CÍL 1 – Ekonomická a společenská dimenze

Využít přínosů umění a kulturního dědictví a s nimi spojené
kreativity pro zvýšení konkurenceschopnosti ostatních oborů a čin-
ností.

CÍL 2 – Občanská dimenze – rozvoj osobnosti

Zvýraznit roli kultury v individuálním profesním a osobnost-
ním růstu občanů, zejména pro rozvoj tvořivosti, kultivaci demokra-
tických hodnot a individuálních postojů a pro posilování odpověd-
nosti za zděděné i vytvářené hodnoty.

CÍL 3 – Role státu, krajů a obcí při podpoře zachování a tvorby kulturních hodnot

Poskytovat přímou i nepřímou podporu uchování existujících
kulturních hodnot a nakládání s nimi, stejně jako tvorbě hodnot no-
vých.

CÍL 4 – Role státu při tvorbě pravidel

Vytvářet transparentní a nediskriminační prostředí pro kultur-
ní aktivity a jejich podporu z úrovně státu, krajů a obcí.

FINANCOVÁNÍ, GRANTY, DOTACE

Program ISO

Usnesením vlády ČR č. 285 ze dne 9. května 1996 k integro-
vanému systému ochrany kulturního dědictví ČR byl zakotven dlou-
hodobý systém účelového financování péče a ochrany o movité kul-
turní dědictví v České republice. Tento program, který spravuje Mi-
nisterstvo kultury ČR, je každoročně vyhlašován v těchto tematic-
kých okruzích:

- **subsystém A:** Preventivní ochrana (zabezpečení objektů, v nichž
jsou uloženy předměty movitého kulturního dědictví, bezpečnostními
systémy a mechanickými zábranami)
- **subsystém B:** Evidence a dokumentace movitého kulturního dě-
dictví
- **subsystém C:** Výkupy předmětů kulturní hodnoty mimořádného
významu
- **subsystém D:** Preventivní ochrana před nepříznivými vlivy pro-
středí: (a) vybavení konzervátorských, preparátorských a restaurá-
torských pracovišť, b) vybavení depozitářů a stálých expozic, c) vy-
bavení centrálních depozitářů Národního památkového ústavu, d)
náročné restaurování, konzervování a preparování sbírkových před-
mětů)
- **subsystém E:** Právní pomoc v zahraničí

Více informací a aktuální text výzvy lze nalézt na stránkách
Ministerstva kultury ČR (<http://www.mkcrcz>) v sekci Muzea, galerie
a ochrana movitého kulturního dědictví / Granty a dotace.

Jak se dozvědět o dalších možnostech účelového financování

Namátkově jsou uvedeny různé internetové informační zdroje:

- Centrum pro prezentaci kulturního dědictví Národního muzea: <http://www.emuseum.cz>
- Grantová agentura ČR: <http://www.gacr.cz>
- Fondy Evropské unie: <http://www.euroskop.cz>; <http://www.strukturalni-fondy.cz>
- Česká kancelář programu EU CULTURE: <http://www.programculture.cz>
- Institut umění: <http://www.institutumeni.cz> – možnost zasílání noviniek
- ProCulture – výzkumné, informační a vzdělávací centrum pro kulturu: <http://www.proculture.cz>
- Nadace Via – <http://www.nadacevia.cz>
- Národní dobrovolnické centrum Hestia – <http://www.hest.cz>; <http://www.dobrovolnik.cz>

PROFESNÍ ORGANIZACE MUZEJNICTVÍ

- Český výbor ICOM (<http://www.cz-icom.cz>) je národní pobočkou mezinárodní organizace muzeí International Council of Museums (<http://www.icom.museum> nebo <http://www.icom.org>). ICOM vydává Etický kodex muzeí.
- Asociace muzeí a galerií ČR (<http://www.cz-museums.cz>)
- Rada galerií ČR (<http://www.radagalerii.cz>)
- Český komitét Modrý štít (http://www.nkp.cz/o_knihovnach/konsorcia/skip/ModrySt.htm)

14/ ARCHITEKTURA MUZEJNÍCH BUDOV, FUNKČNÍ ČLENĚNÍ A VYBAVENÍ PROSTOR

František Šebek

Management muzea a jeho zřizovatel musí usilovat o to, aby konkrétnímu zaměření činnosti muzea odpovídalo také jeho prostorové vybavení, a to jak co do objemu, tak co do nezbytných kvalitativních parametrů. Pokud prostory užívané muzeem jeho potřebám nevyhovují, není možné jeho činnost efektivně, uspokojivě nebo dokonce vůbec rozvíjet. Obráceně také platí, že daný rozsah a charakter prostor, jimiž muzeum disponuje, představuje jeden z *fundamentálních limitů, ze kterých je nutno vždy vycházet, když se stanoví zaměření činnosti muzea, při stanovení koncepcí jeho rozvoje atp.*

Z toho také vyplývá požadavek, aby management muzea, respektive vlastník (zřizovatel), byl vyzbrojen základní sumou poznatků o tom, jaké parametry by obecně měly prostory muzea splňovat a jak by měly být členěny. Leckdy jsme bohužel svědky nejen často nedostatečných a nevyhovujících prostor muzeí, ale i případů, že se vynaloží veliké finanční prostředky na megalomanský, nepromyšlený projekt, který se potom stane pomníkem neprofesionality. Jistě se budeme vždy obracet na specialisty, jako jsou odborníci na statiku budov, na klimatizaci, zabezpečovací systémy, oslovíme architektky, stavební inženýry atd. Management muzea musí ale umět odpovědně zpracovat vlastní zadání úprav: formulovat požadavky na funkční vlastnosti jednotlivých částí prostor; musí umět položit odborníkům správné otázky, musí vědět, co konkrétně muzeum potřebuje a proč, a s odborníky o tom diskutovat. O letmý náhled do optimální struktury budov muzea a charakteristiky jednotlivých částí se tedy pokusí tato kapitola. Úvodem představíme krátký nástin vývoje architektury budov muzeí se zvláštním zřetelem na specifiku vývoje v českých zemích.

Nástin vývoje architektury muzeí se zvláštním zřetelem na české země

Nejstarší veřejně přístupná muzea, která začala vznikat zejména v 18. století a později, se často transformovala ze sbírek monarchů. Zůstávala mnohdy instalována v palácových komplexech zeměpanských sídel: např. Medicejský palác Uffizi ve Florencii (1743), drážďanská galerie, královská sbírka v Düseldorfu, habsburská královská sbírka ve vídeňském Belvederu (1776), francouzské královské sbírky v Louvru a řada dalších. Tam, kde taková příležitost nebyla nebo později v zájmu zvýšení účinku sbírek na veřejnost, se od počátku 19. století začaly stavět účelové objekty muzeí. Jelikož